

KOMENTÁR
k ročnému výkazu
o kultúre národnostných menšín
a kultúre znevýhodnených skupín obyvateľstva
za rok 2008

Ročný výkaz zo 672 oslovených subjektov zaslalo späť 485 občianskych združení, zväzov, spolkov, únií, nadácií, neziskových organizácií, neinvestičných fondov a vydavateľských subjektov zaoberajúcich sa kultúrou národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva. V roku 2007 vyplnené formuláre zaslalo 418 subjektov a v r. 2006 to bolo 413 subjektov. Za posledné 3 roky vysoká návratnosť vyplnených štatistických výkazov je výsledkom intenzívnej celoročnej metodologickej práce sekcie menšinových a regionálnych kultúr s uvedenými subjektmi, zdôrazňovaním ich povinností a následnými sankciami pri pridelení finančných prostriedkov v rámci grantových programov na nasledujúci rok.

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi je veľmi vysoká návratnosť vyplnených štatistických výkazov subjektov pracujúcich pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva.

Zo všetkých oslovených spravodajských jednotiek 30 subjektov zaslalo vyjadrenie, že v sledovanom období v danej oblasti činnosť nerealizovalo a 4 subjekty boli zrušené.

Najviac aktivít zrealizovali subjekty kultúry maďarskej národnostnej menšiny – 4 607 aktivít. Najmenej aktivít vykazovali subjekty moravskej, poľskej, a ruskej národnostnej menšiny. Počet aktivít ale komplexne nevystihuje množstvo vykonanej práce, ktoré musia organizátori vykonať na dokonalú prípravu a zorganizovanie najmä kultúrnych podujatí veľkého rozsahu. Subjekty s dlhoročnou tradíciou organizujú podujatia pre národnostné menšiny už niekoľko desaťročí a majú svojich početných priaznivcov a stále publikum. Ide najmä o folklórne festivaly, súťaže v prednese národnostnej poézie a prózy, literárne dni, detské a mládežnícke letné tábory, tvorivé dielne s tradičnými remeselnými zručnosťami a ďalšie kultúrne podujatia, ktoré si získali širokú popularitu na úrovni regiónov a majú svoje meno aj v zahraničí. Medzi podujatia celospoločenského významu patria napr. Tradičný večer bulharskej kultúry, Dni českej kultúry v Košiciach, Chorvátske kultúrne dni, Festival chorvátskej kultúry na Slovensku, Sviatok kultúry a vzájomnosti, Dni nemeckej kultúry spišských Nemcov, Poľský svet na Slovensku, Dni poľskej kultúry na Slovensku, Balvafest, Európske Rómske kováčske sympóziu, Podpora a aktivizácia rozvoja rómskej talentovanej mládeže Slovenska Romano hangóro - Rómsky Hlások, Dni rusínskych tradícií, Spevy môjho rodu, súťaž v prednese poézie a prózy "Ruské slovo", Slávnosti kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska, Makovická struna, Dni židovskej kultúry, Kodályové dni - celoslovenský festival maďarských speváckych zborov, Celoslovenské folklórne turíčne slávnosti, Purpurová ruža - prehliadka folklórnych skupín, sólistov a kapiel, Podunajská jar - celoslovenský festival detských bábkárskych a divadelných súborov, Jókaiho dni, Celoslovenský festival ochotníckych divadelných súborov Egressy Béniho, Eszterlánc - celoslovenská prehliadka detských folklórnych súborov, Gombasecké kultúrne slávnosti, Celoštátna súťaž v prednese poézie a prózy M. Tompu, Jarný vietor vody vzdúva - festival ľudovej hudby, Palócske dni, Filákovské historické hradné hry, Medzinárodný festival kultúry nepočujúcich sv. Františka Saleského v Nitre, Majstrovstvá v spoločenskom tanci na vozíčku - Bratislava, Memoriál Ivanky Dvořáčkovej, výtvarný salón ZPMP, "Cesta svetla" - fotografická súťaž, "Žijú a pracujú medzi nami" - rozvojom tradičných ľudových aktivít k zvyšovaniu zamestnanosti ľudí s mentálnym postihnutím, Deň krivých zrkadiel, pod.

Na financovaní kultúrnych podujatí sa podieľajú tak krajské úrady, ako aj miestne zastupiteľstvá. Krajské úrady v roku 2008 finančne podporili podľa nášho štatistického zistenia len kultúrne podujatia maďarskej, rusínskej, rómskej, chorvátskej, ukrajinskej a židovskej národnostnej menšiny. Hlavnú časť príspevkov predstavujú profesionálne národnostné divadlá – Thália, Jókaiho divadlo, Romathan a Divadlo A. Duchnoviča, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti krajských úradov. Výrazne boli podporené aj kultúrne podujatia subjektov znevýhodnených skupín obyvateľstva a združenia organizujúce multikultúrne podujatia. Miestne zastupiteľstvá prideliť najviac finančných prostriedkov taktiež maďarskej, rómskej a rusínskej menšine, ďalej chorvátskej, židovskej, českej a ukrajinskej národnostnej menšine.

Podobne ako krajské úrady aj obce poskytli v roku 2008 významné dotácie na kultúrne podujatia subjektov znevýhodnených skupín obyvateľstva a združenia organizujúce multikultúrne podujatia.

Aj počet zrealizovaných aktivít bol v prípade spomenutých menšín najvyšší. Finančná pomoc od miestnych zastupiteľstiev pre moravskú, nemeckú, poľskú, bulharskú a ruskú národnostnú menšinu podľa nášho štatistického zistenia vôbec nebola poskytnutá.

Príspevky zo zahraničia sa aj tento rok podieľali na uskutočňovaní kultúrnych podujatí. Pri maďarskej národnostnej menšine v roku 2007 to bolo 19 496 000 Sk a v roku 2008 sa príspevky zvýšili na 23 046 130 Sk. Po maďarskej národnostnej menšine najvyššie príspevky zo zahraničia získala nemecká a rómska menšina, ďalej židovská, česká, chorvátska, ruská, ukrajinská, rusínska a poľská menšina. Príspevky zo zahraničia boli poskytnuté aj pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva vo výške 3 050 000 Sk. Uvedené príspevky narástli oproti predchádzajúcemu roku. Môžeme konštatovať, že poskytnuté zahraničné grantové a sponzorské finančné prostriedky pre subjekty národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva prevýšili o viac ako 4 mil. Sk domáce sponzorské príspevky. Príspevky z MK SR a VUC boli v roku 2008 dominantou podpory kultúrnych aktivít národnostných menšín v SR. Príspevky obcí, domáce a zahraničné sponzorské zdroje boli takmer vyrovnané.

V roku 2008 pôsobilo na území SR 1 029 kolektívov pestujúcich národnostnú kultúru. Najviac subjektov kultúrnych aktivít pôsobí v oblasti národnostného folklóru. Tieto záujmové kolektívy sa významnou mierou aktívne podieľajú aj na rozvoji živej národnostnej kultúry - folklórne festivaly, prehliadky, tanečné domy, sústredenia a letné detské i mládežnícke tábory. Ďalšími početnými záujmovo-umeleckými kolektívami sú spevácke zbory a divadelné súbory .

Zo 7 330 usporiadaných kultúrnych podujatí v r. 2008 bolo 15 % s celoslovenskou pôsobnosťou, ďalej 24 % bolo regionálnych podujatí a 61 % miestnych podujatí.

Vo vydávaní titulov neperiodickej literatúry, hudobných nosičov a dokumentárnych filmov, ako i periodickej tlače pre jednotlivé národnostné menšiny a znevýhodnené skupiny obyvateľstva podstatnú úlohu tvorili aj v roku 2008 príspevky zo štátneho rozpočtu SR, ktoré predstavovali takmer 71 % všetkých ostatných zdrojov. Príspevky zo zahraničia tvorili necelých 11 % a významnejšie sa prejavili iba v prípade podpory periodickej a neperiodickej tlače maďarskej, poľskej, rómskej, ukrajinskej a rusínskej národnostnej menšiny, ako aj tlače a publikácií pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Výška príspevkov z domácich samospráv a sponzorov tvorila v r. 2008 iba 18 % všetkých príspevkov na kultúru národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva. V roku 2008 bolo vydaných 459 titulov národnostnej tlače v náklade 2 171 415 ks. Oproti roku 2007 sme zaznamenali nárast vydanej periodickej resp. neperiodickej tlače o 126 titulov.

Spracovala: Mgr. Judita Trnovcová, Sekcia menšinových a regionálnych kultúr MK SR